

STORTINGET

Representantforslag 123 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Hanne Beate Stenvaag og Bjørnar Moxnes

Dokument 8:123 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hanne Beate Stenvaag og Bjørnar Moxnes om å evaluere kommunereformen

Til Stortinget

Bakgrunn

1. januar 2020 markerte et sluttpunkt for Solberg-regjeringens kommunereform. 428 kommuner var blitt til 354 kommuner. Nær én av tre innbyggere opplevde endringer i sin kommune. I etterkant ble det gjort noen få oppdelinger, men hoveddelen av reformen ligger fast. Reformen innebar den største endringen av kommunestruktur i Norge siden 1960-tallet. I alle landsdeler ble kommuner berørt, både svært små og flere av landets største.

Reformen er foreløpig ikke blitt evaluert.

Startskuddet for reformen gikk mer enn seks år tidligere. I Sundvolden-plattformen slo den ferske Solberg-regjeringen i oktober 2013 fast at regjeringen hadde som mål å «gjennomføre en kommunereform, hvor det sørges for at nødvendige vedtak blir fattet i perioden».

I juni 2015 behandlet Stortinget Meld. St. 14 (2014–2015) Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner, hvor prinsippene for reformen ble slått fast.

I juni 2017 behandlet Stortinget Prop. 96 S (2016–2017) Endringer i kommunestrukturen, hvor det ble fattet en lang rekke vedtak om sammenslåinger, inkludert mange tvangssammenslåinger.

I 2017 ble det, på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, avlevert en såkalt null-

punktmåling fra Senter for økonomisk forskning ved NTNU i samarbeid med flere andre forskningsinstitusjoner. Den hadde som formål å legge et grunnlag for at det i ettertid skulle kunne evalueres om eller i hvor stor grad kommunereformen oppnådde sine mål.

Etter at reformen ble sluttført, er det utført forskningsrapporter på enkelte avgrensede områder, spesielt knyttet til valgdeltakelse. Viktige sider ved reformen og reformen som helhet er imidlertid ikke blitt oppsummert eller evaluert. Man mangler et skikkelig kunnskapsgrunnlag om de samfunnsmessige konsekvensene.

I kommuneproposisjonen 2022 (Prop. 192 S (2020–2021)) skrev daværende regjering:

«Nullpunktundersøkelsen for kommunereformen ble ferdigstilt i 2017, og departementet vil gjennomføre en helhetlig evaluering av kommunereformen på et senere tidspunkt.»

Dette var sist gang en slik helhetlig evaluering er blitt omtalt i en kommuneproposisjon.

Nå er det gått seks år siden reformen var gjennomført. Den nye kommunestrukturen har satt seg, og gamle kommuner er fullt integrert i nye, sammenslåtte kommuner. Det er gjennomført lokalvalg med ny kommunestruktur. Samtidig er det kort nok tid siden reformen til at hoveddelen av både vanlige ansatte og ledere også har arbeidet i de gamle kommunene. Også hoveddelen av lokalpolitikere har erfaring fra gamle og nye kommuner.

Det er rett og slett på tide å evaluere kommunereformen.

En slik evaluering bør vurdere sentralisering, altså i hvilken grad tjenester og tilbud er blitt eller er på vei til å bli sentralisert internt i de nye kommunene. Videre bør den vurdere hvordan innbyggere, ansatte, ledere og

lokalpolitikere har opplevd sammenslåingen, og hvordan dette har påvirket beslutningsprosesser og lokaldemokrati. Hvordan er for eksempel den geografiske representasjonen i de nye kommunestyrene, og har dette påvirket beslutningsprosessene? I tillegg bør den vurdere hvordan sammenslåingen har påvirket kommunenes økonomiske situasjon, og den bør vurdere hvordan fagmiljøene fungerer, og hvordan sammenslåing har påvirket kvaliteten i tjenester og tilbud. Den bør også vurdere om det i dag er forskjell på kommuner som ble slått sammen med tvang, og de øvrige kommunene, samt om det er forskjell på sammenslåtte kommuner og øvrige kommuner.

Behovet for en slik evaluering forsterkes av Kommune-kommisjonen. Den ble satt ned i mai 2025 av regjeringen og avga sin første delrapport i januar 2026. Den andre og siste delrapporten skal etter planen legges frem i løpet av 2026. Kommisjonen skriver i første delrapport at blant annet kommunestruktur er noe av det den vil se på i den andre rapporten.

Kommune-Norge står nå i en svært krevende økonomisk situasjon. Det er riktig å snakke om en krise. Sektoren har, ikke minst gjennom KS, gitt klar beskjed om hvor presset økonomien i mange kommuner faktisk er. Antall kommuner på ROBEK-listen øker, og i mange kommuner er disposisjonsfond oppbrukt. Senja kommune i Troms kan stå som eksempel. Kommunen er en sammenslåing av fire tidligere kommuner. Der har kommunestyret nylig vedtatt å legge ned fem av seks sykehjem. Bare i det nye kommunesenteret, Finnses, skal det i fremtiden være ordinært sykehjem.

Nåværende regjering har ved flere anledninger uttrykt seg positivt til nye kommunesammenslåinger. Den har avvist tvangsbruk eller en sentralt initiert kommunereform, men har bekreftet gjennom mediene at den er i dialog med enkeltkommuner om mulige nye sammenslåinger, og kobler selv dette ikke minst til den økonomiske situasjonen. For eksempel uttalte kommunal- og distriktsminister Bjørnar Skjæran følgende til Aftenposten 16. januar 2026:

«Jeg er ganske sikker på at det kommer til å bli færre kommuner, fordi det som kommunene står overfor nå, det krever såpass mye av kommunene.»

Med dette som bakteppe er det helt nødvendig å få på plass en evaluering av forrige runde med kommunesammenslåinger.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg for å evaluere kommunereformen. En slik evaluering bør som et minimum ta for seg hvordan sammenslåingene har påvirket økonomi, sentralisering, tjenestetilbud og lokaldemokrati, samt om det i dag er forskjeller mellom sammenslåtte kommuner og øvrige kommuner.

12. februar 2026

Hanne Beate Stenvaag

Bjørnar Moxnes

